

Jantarnas*, 2012

Jie sakys, kad kasykla – nebylė, kasykla nekalba, kasykla tėra kasykla. O jei girdi balsus, tai veikiausiai dėl gėrimo.

Bet Nadia Vladimirovna Semionova negėrė. Eidama į darbą virš karjero, kur tas status šlaitas, kažką išgirdo. Tarsi pats kraštovaizdis akimirkai būtų nutraukęs tylą, padaręs joje tarpelį. Tai – ne bet koks kraštovaizdis. Jau dešimtmečius čia viešpatauja taika, bet atrodo taip, tarsi čia būtų buvęs išrastas karas: virpančio jaunuolyno gaubiamą milžiniška žaizda, išsiviepusi, sudalyta pakopomis ir keliukais, išgremžta, neįtikėtinas dulkių ir purvo sambūvis, koks įmanomas tik negyvo pasaulio apleistume. Ant paskutinės pakopos netoli šachtos dugno tarp surūdijusių vamzdžių ir aplaidžiai permestų tiltelių stovi žemsemė su lynais; kadaise tai buvo jos darbo vieta. Prieš daugybę metų.

Nadia Semionova, laikanti už rankos dukrelę, nužvelgia karjerą.

– Ar girdėjai? – klausia pašnibždom.

Mergaitė pakelia akis. Ji panaši į motiną, tik daug žemesnė, veidą gaubia rusvų plaukų debesis. Papurto galvą. Nieko negirdėjo. Ir nebijo. Iš jųdviejų kartais baiminasi tik *mamočka*.

---

* Palmininkai. (Čia ir toliau – vert. past.)

Nadia vėl apsidairo. Jei šauktų, niekas jos neišgirs. Apačioje – nė gyvos dvasios, nieko nėra ir už nugaros. Greitu žingsniu patraukia tolyn, takučiu gatvės link, tempdama paskui save vaiką.

Jos – Kaliningrado srityje, keli šimtai metrų į rytus nuo Jantarno. Jantarnas reiškia *gintaras* arba *gintarinis*. Tarsi visa ten – vien iš tos medžiagos. O iš tikrųjų didžioji dalis statinių – betoniniai, ir kitur apie juos būtų sakoma „palikti Dievo valiai“.

Ruduo, šeštadienis. Dangus pilkas, lietaus debesys pakibę virš išvargintos vietovės. Nadia kaire ranka gniaužia palto apykaklę.

Žmonės daug apie tai kalbėjo. Ji niekad nenorėjo klausytis. Tačiau dabar tai ją pasivijo. *Tarsi kuštelėjimas*, sakys ji vėliau. Žodį *kuštelėjimas* reikėtų pakeisti kitu, bet ji dar nesugalvojo kokiu. Tačiau tenai kažkas buvo.

Buvusio Jantarno gintaro kombinato reikalai – prasti. Anksčiau kasmet iškasdavo po aštuonis šimtus tonų gintaro žaliavos. Paskui, prieš kelerius metus, – kone bankrotas. Išmetė pusę darbininkų, o kitus surūšiavo pagal lytį: vyrai liko karjere, prie didžiųjų mašinų, kaip nutiko Nadios kolegai Anatolijui Michailovičiui, o moterims teko eiti į perdirbimo cechus ar į prekybą. Nadia mieliau būtų pasilikusi su mašinomis. Senoji žemsemė jai pakludavo kaip šunytis. Bet, kalbėjo kiti, jai pasisekė, leidžiama šviriame paviljone pardavinėti papuošalus. *Pasisekė*, šaipėsi ji, vos neverkdama. Žemsemę perėmė Anatolijus. Kombinatas tapo įmone, buvo pervadintas, sušelptas keliais milijonais rublių, modernizuotas, dabar viskas stebima kameromis, bet sena problema liko: sukrauta galybė žaliavinio gintaro, nėra paklausos, gintaras išėjo iš mados. Taip jau būna su tom madom, pagalvojo Nadia. Reikia tikėtis, jog bent jau pats žmogus iš mados neišeis.

Eidama pagraibo rankinėje, ieškodama cigarečių. Tenori žinoti, kad ten jų yra. Akies krašteliu dirsteli į dukrą. Ir vis dėlto užsirūko. Atleisk, Ika, atsiprašo mintyse. Apykaklę taršo drėgnas vėjas, skverbiasi po paltu. Priešais jau matyti pirmieji namai, krioštelėję blokiniai, degalinė, bordeliu tapę dirbtuvių pastatai, šalia jų stoviniuoja keli kareiviai.

Vargu, ar moteris jau atsikėlusios, ir tegu, galvoja Nadia, eidama gatvės pakraščiu, dabar jau glėby nešdama Iką, nenuleisdama akių nuo betoninės undinės tarp akmeninių bangų; tai miestelio herbas, stūksantis prie miestelio ribos. Kitas, geresnis Dievas visas moteris kada nors pasiųs į žemę pavertęs undinėmis suaugusiomis kojomis. Nadia įtraukia dūmą, užsikosėja. Vėjas bloškia dūmus Ika į veidą. Mergytė pavėduoja ranka, lyg kam mojuotų. Kareiviai žvelgia į jas, vienas švilpteli, Nadia nesigręžioja, jai bloga, stipriau prispaudžia prie savęs vaiką, nuspriegia nuorūką į griovį šalia gatvės.

Nedaug kas ją laiko šioje vietovėje, nors čia gimusi. Jos protėviai atvyko čionai tik po Didžiojo Tėvynės karo, mama, alkana pusiau našlaitė, – su našlių persikėlėlių srautu; politinio biuro planas. Jos gavo apleistą namą, gabalėlį žemės, šiek tiek pinigų, buvo atleistos nuo mokesčių – toji vietovė joms buvo svetima. Ir Kaliningradas, ir Jantarnas, ir vokiškas degtų plytų namas kasyklos pakraštyje, kuriame Nadia su Ika tebegyvena iki šiol ir gyvens tol, kol namas pradings. O pradings greitai, nuslys ir jį praris šachta.

Ir Nadia šitoj vietovėj gyvena tarsi laikinai, nors nėra sena, jaučiasi kaip tas namas – prieš galą, o ne kažin ko pradžioje. Galų gale, galvoja ji, viskas Jantarne garma į šachtą, į tą skylę.

*

Pirmąją duobę prieš šimtą keturiasdešimt vienus metus iškasa kumetis Roganckis. Genamas nuojautos, jis tempia į lauką kopėčias, kasa ir kažko tikisi iš dirvos gelmių.

Kopėčios – penkiolikos skersinių. Jos veda tik žemyn. Įbestos į dvaro dirvą Vakarinėje pakrantėje, kiek aukščiau skardžio, 54 laipsniai šiaurės platumos, 19 laipsnių rytų ilgumos, prie pat Baltijos, maždaug keturiasdešimt metrų virš jūros lygio. Iš dirvos styro pavieniai stiebeliai, vos matomi ryto brėkšmoje.

Ko gero, Roganckis kažką aptiko, o gal jį kas nugašdino, nes staiga pasileido bėgti per lauką. Palaukėje, kiek atokiau nuo jo, bėga dar vienas, žandaras, netvirtai laikydamasis ant kojų, bet išmokęs pyškinti iš šautuvo su padegamuoju vamzdeliu. Tą 1871 metų kovo rytą jis pašaukia aną vyrą: civilių kontrolė, noris užduoti įprastus klausimus; iš baimės Roganckis atsisuka į žandarą ir prisileidžia arčiau. Bet, užuot parodęs leidimą ar tiesiog pasakęs savo pavardę, išsyk ima plūstis. Iš nusiminimo. Nes pagaliau ši tą rado. Žandaras užsimano jį sudrausminti, bet Roganckis apsisuka ant kulno ir pasileidžia tekinas per lauką. Žandaras – iš paskos, dabar kone mitriai, nors žemė nelygi. Nenuleidžia nuo to vyro akių, nes jau prašvito, o vietovė tenai, viršuje, glotni kaip teisėjo stalas. Taigi nenuleidžia akių tol, kol tasai Roganckis stauga dingsta, lyg skradžiai žemę prasmegęs.

Žandaras stabteli, bando susivokti. Nusispjauna, atsargiai žengia pirmyn. Jį palengva apsupa migla nuo jūros ir dar kažkas – jis tik neseniai atkeltas į šias apylinkes. Priglaudžia ranką prie tankiai besikilojančios krūtinės, ten, kur vidinėje palto kišėnėje guli perlenktas lapas. Karinis garbės raštas su ereliais, kaukolėmis, pergaleis angelais ir durtuvų, peilių bei patrankų apsuptu

kaizeriu, kišeninio formato galios portretas. Nereikėjo jam sustoti. Paties keliamas triukšmas staiga virsta tylą, o gal atvirkščiai. Rodosi, kad visur kažkas brazda, turbūt juslės kvailioja.

O iš tikrųjų sukvailiojo tik Roganckis, nušoko nuo skardžio į paplūdimį, rizikuodamas gyvybe, ir iš tos vietos, kur stovi žandaras, jo nematyti. Lauko galas žandarui atrodo tarsi horizontas. Nė ženklo, kad už to ruožo pasaulis dar tęsiasi, nebent nusileido gerokai giliau. Sutrikęs žandaras žirgluoja per lauką ir galiausiai, paėjęs galiuką kairėn, vos nesuklumpa užkliuvęs už styrančių kopėčių.

– Tai kipšas, – plūstasi pusbalsiu, nes išsyk susivokia: neleistina gintaro kasyba.

O neleistina reiškia „draudžiama“. Čia Prūsija, čia negalima kasinėti kur užsimanius. Ir jis jau – ant kopėčių, pareigūnas pakopa po pakopos leidžiasi žemyn.

Dienos šviesa duobės nepasiekia. Taigi žandaras nemato, kad sienos, kurių pamatas jau seniai paplautas, ima skirtis. Šlapias lakusis smėlis, po juo – deliuvinės nuogulos, tada kvarcinės. Prisiėgusios ledinio vandens sienos dar šiek tiek laikosi, paskui tyliai sugūra. Žandaras net veido nespėja prisidengti. Lieka apačioje, su Motinos Žemės prie širdies prispaustu kariniu garbės raštu. Žmogaus inkliuzas, tik ne sakuose, o purve.

Tuo tarpu Roganckis sveikutėlis skuodžia pakrante, pakyla ant kopų, pasuka keliu dvaro pastatų link – dumia derėtis su ponu.

Vėlai vakare išjoja iš dvaro ir pasuka į rytus, uosto pusėn ir į neriją.

Raitas kelias dvi dienas.

*

Grytelė Kuršių nerijoje – be kamino. Iš išorės pilkšva, iš vidaus – pajuodusi nuo dūmų. Viduje beveik visiškai tamsu. Ant sijų palubėje it sunkios kasos kabo riebus unguriai, žvilga prieblandoje. Žemiau jų – stalas ir suolas, keli būtiniausi daiktai, puodas, migis. Taigi gyvenama dūminė pirkia, ne itin kokia.

Kazimira, anksčiau nešiojusi Morautienės pavardę, siaurais it ištįsusio bernioko klubais, uždaro pirkios duris. Po audrotos nakties rytą pirmiausia nuėjo prie jūros tenai, vakarinėje pusėje. Rinko smėlyje ir slėpė išplukdytą gėrį, nors tai ir uždrausta. Kapšelyje po prijuoste parsinešė pusę kilogramo gintaro, žengia prie stalo, nusiriša kapšą ir plačiai prasižergusi sėdasi ant suolo prie sienos. Permeta už pečių nuo sūraus vandens sulipusius plaukus, persipina kasas ir tik tada pažvelgia į vyrą, su kuriuo čia gyvena.

Antas sėdi prie lango ir drožinėja. Trys rėžiai, pauzė, trys rėžiai, it valsas, tik lėčiau. Kai nedrožinėja, sėdi prie tekinimo staklių, mindamas pakoji suka ratą su diržu, tekina karoliukus. Jam – trys dešimtys, nugara jau pakumpusi, kojos visada buvo kreivos.

Kazimira laukia. Neskuba, skaičiuoja muses, laukia. Bet jis vis nepakelia akių, nugrimzdęs savy – kaip didumą laiko. Tykus žmogus, it medis, kuriam gana vien viršūnės šnarėjimo.

– Antai, – prataria ji galiausiai, pabrėždama A, balsas kimus. – Radau gerą. – Palinksta priekin, kyšteli ranką į kapšą, kuriame dar tamsiau nei pirkioje, jos pirštai – nelyg su akimis, naršo po gintarus. Dar sykį stabteli, žiūri į Antą, šis galiausiai pameta ritmą, ir klausia:

– Kas man už tai?

Antas kosteli.

- O ko norėtum?
- Kad nebūtų vaiko, – atsako ji.
- Vaiko? – Antas vėl užsikosėja.
- Kad nebūtų.
- Dabar jis pakelia akis.
- Visos motriškos nori vaiko.
- Aš – ne.

Dabar dar tik pavasaris. Antas raižo iš gintaro pėstininką. Šalia jo ant šachmatų lentos, ant kurios Kazimira dabar padeda savo radinį, didesnę už josios plaštaką, jau stovi kitos figūrėlės, tetrūksta paskutinio pėstininko. Šis slyščioja Anto rankose kaip mintys jo galvoje. Ir kodėl ji nenori vaiko?

Grįžęs iš naktinės žūklės, kurion plaukia norėdamas papildomai užsidirbti, jis pasidžiaugia Kazimira. Lauke – pietų metas, nė gyvos dvasios, tik jis ir Kazė, užauginta senmotės Morautienės, senos našle likusios prūsės; kaip ir ana, Kazė nei krikštyta, nei į bažnyčios knygas įrašyta, tarsi išvis neegzistuoję, kaimo vaikų apmėtyta purvu (pernelyg keista), genama šalin kaimo moterų (pernelyg daili), tarnavo Juodkrantėje Hiršbergų šeimoje, kol Antas ją pamatė ir pasiėmė. Nuo tada bet koku oru eina su juo pajūrin, savotiškai ištikima, suranda jam gražiausių gintarų, padeda megzti tinklus, paskui jie pareina namo slėptis nuo vėjo, kvepia šiltu medžiu ir rūkyta žuvim, Kazimiros žvilgsnis: dabar tik nieko nekalbėt, neišbaidyt.

Arba rudenį, kai audrų metas, debesys užgulę prieplauką, klykauja išskrendantys paukščiai, ir tik du žmonės visoj toj stichijoje...

Bet vaiko ji kažin kodėl nenori.

O ko Kazimira nori, pati nežino. Tai kad nelabai yra iš ko rinktis. Mat, nors Antas Damerau yra geriausias apylinkėje tekintojas,

jie teturi mažą laivę ir pirkele, stovinčią atokiai nuo artimiausio žvejų kaimelio, apskritai taip toli nuo visko, kad pavargsti ne tik pas kitus traukdamas, bet ir bandydamas nupasakoti kelią. Senasis Damerau mirdamas daugiau nieko sūnui nepaliko. Gintaro rinkti senolis irgi neturėjo teisės, lygiai kaip Antas su Kazimira, mat jiedu nemoka duoklės. Laimė, bent jau nereikia prisiekt pakrantės priesaika žemes valdantiems ponams vien už leidimą eiti per smėlį ir nuleisti laivę vandenin. O tas, kuris žengia per smėlį, tempia savo laivę pakrante ar tenai, kur lūžta bangos, arba palieka ją pernakt su vytelių *kioce* unguriams, toli nuo kurėnų flotilės, tas, kuris žvalgosi po nurimusį vandenį, gal net su žibintu, tas visada randa. O kadangi jie neprisiekė ir gyvena atokiai, tai, ką rado, pasilieka sau. Žiemą, kai laivė ilsisi, radiniai virsta šachmatų figūrėmis, perregimomis, lengvomis ir maloniai šiltomis saujoje, tarsi jos būtų išsaugojusios pirmąsias saulės likučius. Ir tos figūrės, Antui su Kaze sužaidus porą partijų, dėžėje su rūkytais unguriais keliauja pas poną Hiršbergą, Juodkrantės gintaro pirkli, jis nuperka jas kartu su unguriais.

Tiesą sakant, Hiršbergas pats jau kuris laikas uoste kasa gintarą. Kadaisė buvo neturtingas žmogus iš Dancigo*, teturėjo padėklą su prekėmis ant pilvo ir krūvą idėjų. Kurį laiką darbavosi pas Juodkrantės smuklininką, rytais pakirsdavo anksčiau už visus, niekuomet nesiskundė, nekreipė dėmesio į pašaipas, pradėjo ieškoti gintaro įlankos prieplaukoje ir per kelerius metus mažumėlę prakuto. Dabar kasdien gali pamatyti plaukiojant jo garinę grandininę žemsiurbę, rausiančią uosto dugno žemes. Hiršbergas savo lėšomis valo farvaterį prisiimdamas riziką ir yra

---

* Dab. Gdanskas, iki 1945 m. lietuvių vadintas Dancigu.

oficialus valstybinės gintaro gavybos įmonės arendatorius. Taigi Antas jam turėtų atiduoti visus savo ir Kazimiro rastus gintarus. Bet drožiniai Hiršbergui taip patinka, kad jis užsimerkia ir netgi moka pinigų už jam pačiam priklausančius gintarus.

*

Juodkrantė, 1871

– Vakarinėje pakrantėje pradingėlių žandarą rado po žeme, – praėjus kelioms dienoms, skaičiuodamas Antui į delną pinigus už žuvį ir figūrėles, sako Hiršbergas. – Girdėjai ką nors apie tai?

– Ir kaip žandaras atsidūrė žemėse? – Antas nutaiso nenuovokų veidą.

Bet Hiršbergas neatlyžta:

– Pirmiausia rado žandarą, tada ėmė kasinėti aplink, tarsi ten būtų buvę kas daugiau nei žemėmis užberta žandarmerija. – Jis įdėmiai žvelgia į Antą.

Bet šis tik priglaudžia pirštą prie kepurės.

– Apie žandarą nieko nežinau. – Ir abu su Kazimira išeina.

Pušyno pavėsyje jie važiuoja namo. Arklys ir vežimas – skolinči. Namie stubelėje šilta. Antas sėdi ir rūko. Paskui atkiša pypkę Kazimirai. Ji papapsi, sėdasi jam ant kelių, atlošia galvą ir išpučia dūmus palubėn.

– Kodėl nenori vaiko? – Antas mato priešais save šviesų Kazės kaklą.

– Nesu motina.

– Iki šiol nebuvai.

– Ir nebūsiu.

– Išmoksi.

– Nenoriu mokytis.

Antas paima iš jos pypkę ir papteli pats.

– O tai ko tada nori?

– Išmokti tekinti kaip tu.

– Tai jau du norai. – Antas stveria ją už kasos.

– Aš juk tau sumoku. – Kazė atlošia galvą, kasa įsitempia.

Žiūri į jį.

– Ir kaip padaryt?

– Ką?

– Kad vaikelio nebūtų.

– Senmotė sakė, tereik teisingai skaičiuot.

– Ką dabar tavo skaičiavimai rodo? – Antas deda pypkę ant stalo.

– Dabar, – Kazimira kilsteli sijoną, – skaičius nepavojingas.

Taip prasideda ši keisčiausia ir seniausia iš visų gyvojo pasaulio veiklų, Kazimira juokiasi, bet širdyje rimta; nors šitai įsivaizdavo kitaip, nes visuomet įsivaizduoji kitaip, o įsivaizduoja juk kiekvienas, šią akimirką tai nieko nereiškia. Jie ieško ir randa, ir negali liautis, jie turi galių, atimančių žadą, arba žodžių užtenka tik prašymams paskubomis ištarti.

Kai paskui guli šalia vienas kito po riebiais unguariais, tebejusdami tas dideles ir mažas bangas, Antas tyliai sako: reikėtų pagalvoti, gal pasidairius Vakarinėje pakrantėje?

Kur ji yra, nori žinoti Kazimira.

Už septyniolikos mylių.

– Labai toli, – kužda ji, dėdama galvą Antui ant dilbio.

Abu nugrimzta kiekvienas į savo mintis. Ne, ji nenori išvykti, bent jau ne taip toli. Juk kiekvienas turi savo vietą. Be to... ji įsikimba vienos minties, kurios neturėtų būti, ir visgi...

Kazimiro galva vis labiau slegia Antui ranką. Jis ją ištraukia, kol visai nenutirpo. Lauke kyla vėjas, gūisiais puola patrešusį nendrinį stogą ir dviem balsais švilpauja pro šiaudgalius. Šiaurės rytuose išsidūksta santakoje, kur sūrus vanduo maišosi su gėlu, ir priepilaukoje išsklaido miglos draiskaną.

Antas svarsto balsu:

– Prieš kelias dienas pro čia iš Vakarų pakrantės keliavo toks lenkas, Roganckis, traukė pas Hiršbergą, kišenės pilnos iškastų gintarų, parodė man, nes norėjo patarimo. Na, verta kasti ar neverta. Ar tai, ką jis man rodo, vertinga ar ne. Vertinga, nevertinga. Ir ką jis norėjo išgirsti? Tai juk priklauso nuo daug ko. Nuo ko gi? – klausia jis manęs. Sakau: nuo daug ko. O tiksliau? – kamantinėja jis, o man darosi nejauku. Nieko tiksliau nepasakysiu, sakau, tiesiog žiūrėk, ir tiek.

– Kokius gintarus jis tau parodė? – Kazimira miegūsta.

– Tokius šiurkščia žieve. Bet didelius ir rastus toli nuo jūros. Įdomūs...

Tačiau šito Antas Roganckiui nepasakė. Tik dviprasmiškai palinkčiojo, taigi tam Roganckiui teko nieko nepešus joti sau.

Nuo tada Antas vis svarsto. Kad nepažadintų užmigusios Kazimiros, dabar kalbasi pats su savim: Vakarinėj pakrantėj žandaras prasmego žemėj, galvoja jis, o tai – nieko gero. Žandarmerija ir gintaras – nesuderinami dalykai. Reikia dirbti tvarkingai, dienos šviesoj, bet dienos šviesoj bus oficialiai, taigi neaplenkiant valdžios. O jei valdžia prikiš pirštus, tai vėl menkas *gešeftas*, nieko gero. Taigi kad ir ką tenai tas Roganckis veikė, paliepus jo ponui ar be šio žinios, reikia duoti ženklą Hiršbergui. Tegul įsigyja tą žemę ir kasa. Gal kasinėt ne iškart tenai, kur prasmego žandaras, bet sklypuose aplink, ne per arti. Veikiausiai gintaro sluoksniai driekiasi kažkur po žeme dideliais plotais.

– Kodėl gintaras turėtų slūgsoti tik toje vienoje dirvoje? Jis juk – visur palei jūrą, palei visą pakrantę, – tyliai sako Antas, pasiremia alkūne ir pažvelgia į Kazimirą. Bet ji užsimerkusi, alsuoja lygiai, taigi jis vėl atsigula ir sumurma: – Hiršbergui derėtų paskubėti, kol kas nors kitas...

Gal Antas sapnuoja, gal ne, bet guli tylut tylutėliai. O Kazimira vartosi. Ji eina per platų lauką, vis labiau apsunkdama, su kiekvienu žingsniu grimzta gilyn į žemę, kol visai pradingsta. Ir patenka į rupūžių pilną urvą, kiekviena jų sūpuoja po vaikelį ir niūniuoja žemu balsu.

Kazimirai pabudus, vėjas vis dar švilpauja stoge. Ji atsikelia, nusiprausia pasilenkusi virš kibiro, išeina iš pirkelės į lauką ir susimąščiusi ilgai žvelgia tamsaus uosto pusėn.

*

Taigi dabar – vadinamojo Antrojo Reicho pradžia. Buvo manoma, jog kariaujant galima pasiekti pergalę. Ir sukurti imperiją. Nuo pat pradžių – kariškas ir tuščias darinys, tarsi tušti šarvai, sudaryti iš geležinių įsivaizdavimų, bet be idėjos apie save patį. Tokia tuštuma kelia triukšmą, juo tuščiau, juo garsiau. Ir štai miškinguose, pelkėtuose, retai apgyvendintuose rytuose, arklių veisėjų provincijoje, kur sąlygos nuo seno prastos, prisijungus prie Reicho pabunda uolus, paikas ir triukšmingas patriotizmas. Šiaip jau čia nelabai ką iš ko pasigaminsi ar net pasipelnysi, nebent kalbi apie medieną, grūdus ir žirgus. Pramonės dar nėra nė iš tolo, respublikoniškos dvasios – irgi ne. Pernelyg daug susipriešinusių jėgų junkerių medžioklės plotuose, per tamsūs ežerai, pernelyg pelkėtos kirtavietės.

Tik Karaliaučiuje – su jo universitetu, mokslinėmis draugijomis, meno akademija, teatrais ir muziejais, – tik čia kiek daugiau *esprit*, didesnė sankaupa labai skirtingų ir pakenčiamų galvų, ypač žydų: Mendelsonai, Radokai, Lévaldai, Simonai, Hulišai, Bambergeriai, Samueliai, Konai, Jakobsonai, Volfsonai, Hermanai, Birnbaumai, Lybreichai, Jafės, Minkovskiai, Lichtheimai ir taip toliau. Išsilavinusi bendrija, pamaldūs, konvertitai ar pasauliečiai, gyvenantys skirtingų religijų kaimynystėje, galbūt susirūpinę ar neryžtingai žvelgiantys į plūstančiuosius iš Rusijos ir Lenkijos, kur, provincijos apskrityse iki Didžiojo karo buvo gausios sinagogų bendruomenės, gyvavusios šalia hugenotų, baptistų, katalikų ir protestantų bendruomenių. Susirūpinę, nes, kaip ir kiekviena mažuma, gyvena iš daugumos malonės. O daugumos nuotaikos mainosi. Tai daugumai šiame regione tenka dalytis erdve su lenkais, mozūrais, rusais ir lietuviais, keliai persipina keliaujant ir prekiaujant, per santuokas ir kūmystę, taigi tie žmonės gyvena apsupti kalbų ir dialektų – žemutinių prūsų, jidiš, lenkų, romų, rusų, lietuvių ir Neringos kuršių. Visa tai maišosi ir siauroje smėlio juostoje, kuri, tarsi išplėštas šonkaulis iš žemyno kūno, stirkso atsikišusi Baltijos jūros vandenyse. Lenkai amatininkai, kuršiai žvejai, lietuviai, rusai ir žydai pirkliai. Moricas Hiršbergas – vienas iš jų.